

Gabi Čacinovič Vogrinčič

SOUSTVARJANJE POMOČI V JEZIKU SOCIALNEGA DELA

UVOD

Besedilo je pristranski zapis o jeziku socialnega dela, ki nastaja in odslikava novo avtonomijo znanosti in stroke socialnega dela. To je nov jezik, jezik, ki kaže na spremembe v pojmovanju procesa socialnega dela, na novo paradigmo soustvarjanja pomoči. Moja teza je, da v znanosti in stroki potrebujemo spoštljivo ravnanje in disciplinirano uporabo jezika socialnega dela v teoriji in praksi. Vedno, brez izjeme. Zapisala sem že: potrebujemo jezik stroke in potrebujemo odločitev, da ga bomo razvijali, uporabljali, tudi skupaj z ljudmi, ki pridejo po podporo in pomoč.

V prid moji tezi govori več argumentov. Jezik socialnega dela je pomemben, ker ubesedi posebnosti procesov pomoči in sam koncept pomoči socialnega dela tako, da opiše ravnanje. Jezik socialnega dela je jezik za opisovanje sprememb, saj ubesedi uresničljivo, najmanjši možni korak v smeri zelenih izidov. Je jezik spoštljivih in odgovornih zaveznikov uporabnikov, ki so eksperti iz izkušenj v procesih pomoči. Jezik socialnega dela dosledno upošteva perspektivo moči; v procesu pomoči in podpore raziskujemo vire. Pri sodelovanju z drugimi strokami govorimo jezik socialnega dela, saj omogoči, da jasno opredelimo, poimenujemo posebnosti in delež socialnega dela v skupnih projektih.

PETER LÜSSI: TEORIJA O PRAKSI SOCIALNEGA DELA

Peter Lüssi je, tako mislim, prvi zapisal socialno delo v jeziku, ki zajame bistvo in posebnost te znanosti in stroke. V knjigi

Sistemska socialno delo (1991) je razvil povsem nov jezik, dosleden sistem pojmov in konceptov. Peter Lüssi piše v nemščini in velika škoda je, da knjiga ni bila prevedena v angleščino, saj določa svet socialnega dela. Njegov jezik se zdi okoren, a tak mora biti, saj mora opisati načine ravnanja socialnega dela, ki niso vsakdanji, ampak strokovni. Ne govori o klientih ali uporabnikih, pač pa o naših sodelavcih, ki so udeleženi v problemu in rešitvi: formulacija takoj ustvari kontekst, umesti posameznika v sistem, poraja vprašanje, kdo so drugi udeleženi. Koncept definicije problema je avtor preoblikoval: govori o instrumentalni definiciji problema, o definiciji, ki je hkrati že instrument za rešitev.

Lüssijevo *Sistemska socialno delo* s pomenljivim podnaslovom *Praktični učbenik socialnega svetovanja* se začne z razmišljanjem o jeziku socialnega dela. Poveže ga s poklicno identiteto. Na prvih straneh (*op. cit.*: 23) zapiše:

To, da so socialni delavci brez besed (brez besed so praktiki, ne teoretiki) takrat, ko bi morali predstaviti svoj poklic, kaže, kako negotovi so v svojem poklicu, v socialnem delu.

V tem okviru ne bomo govorili o Lüssijevih pojasnilih posebnosti razvoja znanosti ali, kot on pravi, nauka o socialnem delu (*cf.* Mesec 2003, Dragoš, Mesec 2003), sledili bomo zgolj pomenu, ki ga pripisuje jeziku, v katerem lahko socialno delo praktično izvajamo in pojasnimo. Razvoj poklicne identitete Lüssi jasno poveže s teorijo o praksi, ki, kot

pravi, omogoča posploševanje in legitimizira strokovno ravnanje.

Jezik je rdeča nit systemskega nauka o socialnem delu. Že jezik systemske teorije je nov, a Lussi dosledno razvije jezik teorije o praksi oziroma za prakso socialnega dela. V središče postavi socialno svetovanje, uporabi systemsko teorijo, opredeli naloge socialnega dela in metode v novem jeziku. To je najprej definicija socialnega problema, v kateri postavi v središče pomoč ljudem pri premagovanju težav, ki jih povzročajo pomanjkanje in stiske (Lussi 1991: 84–86).

Kar je uresničljivo v procesih pomoči, pomaga razložiti z definicijo možnega: govori o procesnosti rešitev, končnih rešitev ni in ne more biti. Pokaže na banalnost in kompleksnost rešitev, ki jih človek potrebuje v vsakdanjem življenju. Trdi, da so rešitve dragocene prav zato, ker so arbitrarne, raziskane v procesu instrumentalne definicije problema in rešitev. Podpre socialnega delavca pri tem, da je pomoč pomembna, tudi če je v nekem času izboljšanje položaja, ki je za ljudi še vedno slab, majhno, saj je dragocen vsak korak. In končno, pogosto moramo ustvariti nove rešitve, zunaj običajnega, a znotraj dovoljenega: rešitve so lahko »paranormalne« (op. cit.: 134–142).

Načela systemskega socialnega dela oziroma systemska načela ravnanja socialnega dela so se začela uporabljati v praksi. Prelomno je bilo vsaj dvoje. Prvič, da se je praksa pomoči oprla na koncepte socialnega dela, ki so se izoblikovali v praksi in za prakso. In drugič, da je praksa socialnega dela začela upoštevati kontekst, sistem. Ker že načela sama potrjujejo pomen jezika socialnega dela, v katerem se lahko izrazimo in delamo, naj jih naštejemo: načelo kontakta, načelo interpozicije, socialno ekološko načelo, seveda načelo instrumentalne definicije problema, načelo pogajanja, načelo sodelovanja, načelo predstavitve problema (Lüssi 1991: 247–378, Lüssi 1989, Čačinovič Vogrinčič 2002, Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2005).

Tudi nove besede stroke za načine ravnanja v socialnem delu so Lüssijevo delo. Argumentira šest načinov ravnanja (*Handlungsarten*): socialno svetovanje, pogajanje, interveniranje, zasto-

panje, priskrbo in oskrbo (Lussi 1991: 392–475, Lussi 1989, Čačinovič Vogrinčič 2002, 2008). Spet ni prostora za obsežno razlago, želim le poudariti pomen ubesedenja posebnosti v izbiri ravnanj v socialnem delu, torej jezika stroke, ki ga imamo za ustvarjanje prakse.

Lussi (1991) je v knjigi jeziku posvetil posebno poglavje z naslovom Jezik kot komunikacijsko sredstvo socialnega dela. Na strani 182 piše:

Kdor hoče razumeti bistvo socialnega dela, se mora zavedati, kako izredno močan je pečat, ki ga socialnemu delu daje jezik oziroma ravnanje z jezikom.

V poglavju razvija dve temi. Prva je naloga, da razumemo raznovrstne pripovedi ljudi z zelo raznovrstnimi usodami in v zelo raznovrstnih življenjskih okoliščinah. Lussi poudarja, da se mora socialni delavec potruditi razumeti jih v skrbnem dialogu z udeleženi v problemu. Druga naloga je, da socialna delavka sama skrbno ravna z besedami in bedi nad jasnostjo in razumljivostjo povedanega. Lüssi govori o jezikovni prilagodljivosti, ki jo potrebuje socialni delavec, da bi bil razumljiv in se uglasil z raznovrstnostjo uporabnikov.

Lüssi še ni mogel govoriti o soustvarjanju v procesu razumevanja in sporazumevanja, a že instrumentalna definicija problema zastavi pogovor tako, da zagotavlja sporazumevanje in zahteva jasnost in fleksibilnost. Temu danes pravimo za uporabnika prijazno komuniciranje. Jaz bi rekla, da je to osnovni pogoj za komuniciranje, ki bi bilo za uporabnika prijazno. Jezikovna prilagodljivost je zgolj prvi pogoj za to, da lahko uporabimo jezik socialnega dela kot jezik koncepta, ki omogoča strokovno ravnanje.

Lussi razdela obe temi. Zahteva jezikovno kompetentnost v pogovoru, ki zagotavlja razumevanje in jasnost sporočil. Systemsko socialno delo je zapis jezika teorije o praksi socialnega dela.

Prav s teorijo o praksi socialnega dela je Lüssi pomembno zaznamoval koncepte, jezik in prakso socialnega dela v Sloveniji. Prvi prevod njegovih konceptov smo dobili že leta 1989, ko je izšel zbornik Evropskega seminarja

šol za socialno delo, ki ga je tega leta gostila tedanja Višja šola za socialne delavce. V zborniku prispevkov z naslovom *Teoretični koncepti socialnega dela in izobraževanje* (1990) je bil objavljen Lussijev prispevek, njegova predstavitev že omenjene knjige, v prevodu Mare Ovsenik in Gabi Čačinovič Vogrinčič. Mesec (2003) in Čačinovič Vogrinčič (2002, 2006, 2008) govorita Lussijev jezik vsakokrat, ko govorita jezik socialnega dela.

O pomenu jezika stroke socialnega dela piše tudi K. Healey (2005: 95–96), ko govori o argumentih za razvijanje in uporabo konceptov socialnega dela v praksi socialnega dela: uporabljeni koncepti omogočijo socialnim delavcem, da sogovornikom – uporabnikom, kolegom, institucijam – pojasnijo, kaj delajo, kam želijo priti in kako bodo tja prispeli. Koncepti, ki jih razvija praksa socialnega dela, povečujejo kakovost prakse in učinkovitost strokovnega dela, ker omogočijo teoretsko analizo, raziskovanje in refleksijo.

Zanimivo je, da K. Healey kot primer navaja analizo uporabe koncepta perspektive moči in prispevek h kakovostni praksi. Strinjam se s sklepom K. Healey, ko pravi, da smo strokovnjaki socialnega dela odgovorni za razvoj znanosti, ki bo uporabna v praksi. To odgovornost razumem tudi kot odgovornost za razvoj jezika, ki zmore ubesediti razvoj znanosti tako, da ubesedi ravnanje v praksi.

JEZIK SOUSTVARJANJA POMOČI

Jezik socialnega dela, ki ga razvijamo v Sloveniji, sledi Lüssijevemu vzoru v tem, da zapiše posebnosti ravnanja v socialnem delu, a vnaša nove koncepte. Koncept delovnega odnosa sem utemeljila na Lüssijevem konceptu instrumentalne definicije problema in njegove redefinicije uporabnika kot udeleženega v problemu in rešitvi (Čačinovič Vogrinčič 2002, 2008, Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2005). Na sistemsko socialno delo sem oprla koncept sodelovanja z uporabnikom. Etika udeleženosti L. Hoffman (1994) in perspektiva moči D. Saleebeyja (1997) k razvoju teorije o praksi socialnega dela prispevata izhodišče za kon-

cept soustvarjanja pomoči, ki ga razvijam in razumem kot nujen korak pri oblikovanju odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom. Prav socialno delo pred vsemi drugimi poklici pomoči potrebuje delovni odnos, ki omogoča soustvarjanje sprememb in pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2006, 2008).

Jezik socialnega dela, ki ga razvijamo v Sloveniji, sledi Lüssijevemu vzoru tudi v tem, da ga povezujemo s prakso socialnega dela, ga raziskujemo na fakulteti in preverjamo v praksi.

V središču je koncept soustvarjanja, ki odlično zajame bistvo procesov pomoči socialnega dela. Koncept soustvarjanja se navezuje na procese, ki jih v postmodernih konceptih terapije imenujemo terapije sodelovanja (*collaborative therapies*, Anderson, Gehart 2007, Madsen 1999), a jih tudi prehitava s tem, da dosledno temelji na etiki udeleženosti (Hoffman 1994).

Koncept soustvarjanja opredeljuje hkrati odnos in proces pomoči. Odnos med uporabnikom in socialnim delavcem je odnos med ekspertom iz izkušenj ter spoštljivim in odgovornim zaveznikom, ki vzpostavita in ohranjata procese raziskovanja in udeleženosti v želenih izidih. Poudarek je na procesu, na prispevku vsakega udeleženega, ki prispeva instrumentalno definicijo problema in svoj delež. Besedica »so-« je prava, saj gre za sodelovanje, so-raziskovanje, so-ustvarjanje, ki ga izpeljejo so-govorniki, so-potniki, so-delavci v procesih pomoči.

Zapisala sem že: potrebujemo jezik stroke in potrebujemo odločitev, da ga bomo razvijali, uporabljali skupaj z ljudmi, ki pridejo po podporo in pomoč. Moji tezi govori v prid pet argumentov.

1. Jezik socialnega dela ubesedi proces pomoči, ubesedi, kako delamo.

Jezik socialnega dela je pomemben, ker ubesedi posebnosti procesov pomoči in sam koncept pomoči socialnega dela, in sicer tako, da opiše ravnanje. Za znanost in stroko, ki potrebujeta teorijo ravnanja (znanost o ravnanju, *Handlungswissenschaft*), je vprašanje kako

ključno. Jezik socialnega dela ima – in mora imeti – še to posebnost, da ga je mogoče uporabljati skupaj z uporabnikom, ga souporabljati v procesih sodelovanja.

Delovni odnos vzpostavi in ohranja proces pomoči, ki ga definiramo kot soustvarjanje zelenih izidov med socialnim delavcem, ki je spoštljiv in odgovorni zaveznik (Madsen 1999), in človekom, ki je prišel po pomoč, ekspertom iz izkušenj. Etika udeleženosti (Hoffman 1994) definira procese pomoči kot filigransko tkanje, v katerega prispevajo vsi udeleženi v rešitvi tako, da dopuščajo možnosti za pogovor, da soustvarijo nove dobre rešitve. Perspektiva moči (Saleebey 1997) zavezuje predvsem k raziskovanju in krepitvi virov v izvornih delovnih projektih pomoči, ki nastajajo v delovnem odnosu. Naštela sem koncepte za socialnodelovno ravnanje v jeziku socialnega dela.

Delovni odnos in izvorni delovni projekt pomoči sta koncepta, ki označujeta posebnost ravnanj v procesu sodelovanja v socialnem delu. Pogovor ustvarja delovni odnos, v pogovoru se ubesedijo izvorni delovni projekti pomoči. Elementi delovnega odnosa v jeziku socialnega dela so opora ravnanju. V tem okviru naj jih samo navedem: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema (Lüssi 1991), soustvarjanje rešitev (Čačinovič Vogrinčič *et al.* 2005) in osebno vodenje (Bouwkamp, Vries 1995). Vendar tako opredeljen delovni odnos težko ohranimo, če se v praksi ne opremo še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu. To so: perspektiva moči (Saleebey 1997), etika udeleženosti (Hoffman 1994), znanje za ravnanje (Rosenfeld 1993, Čačinovič Vogrinčič 2002), ravnanje s sedanostjo ali koncept sonavzočnosti (Andersen 1994).

Tako zapisan koncept delovnega odnosa odslkava vire, na katerih temelji, a je hkrati to nova uporabna celota za praktično ravnanje.

2. Jezik socialnega dela je jezik za opisovanje sprememb

Jezik socialnega dela je jezik za opisovanje sprememb, jezik nas usmerja v raziskovanje sedanosti in soustvarjanje prihodnosti.

Pozornost preusmerja s starih problemom na nove rešitve. Raziskuje zelene izide (proaktivno) in se ne zadržuje pri analizi problema. Bass *et al.* (2001) v članku, v katerem govorijo o moči besed in o potrebi, da bi spremenili besede pomoči, opišejo procese podpore in pomoči kot pridruževanje, odkrivanje oziroma raziskovanje, spreminjanje, določijo reflektivni okvir in dodajo praznovanje vsake najmanjše možne spremembe. Spremembe so očitne: v socialnem delu se pridružimo človeku, da bi skupaj z njim raziskovali možne rešitve in tako opredelili potrebne spremembe.

Pri tem sprememba definiramo kot najmanjši možni korak, ki ga ekspert iz izkušenj lahko naredi in ga hoče narediti. Jezik socialnega dela je občutljiv za zaznavanje sprememb in omogoča spoštljivo ravnanje za doseg želene spremembe. V ospredju je uspeh, saj to olajša spremembe. Že instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev prineseta spremembe. Tudi majhne spremembe so dragocene, ker so podlaga za večje. Tudi najmanjša dobra sprememba sproži odziv v okolju in okolje se začne spreminjati, to pa povzroči še večjo spremembo. Jezik socialnega dela razbere in ubesedi vsako spremembo in jo tako naredi vidno in uporabno.

Ni naključje, da v sodobnem jeziku socialnega dela v procesih pomoči uporabljamo elemente kratke, v rešitev usmerjene družinske terapije S. de Shazerja (Shazer 1991, Shazar, Berg 1997). Oba avtorja sta bila socialne delavca. V njunih temeljnih predpostavkah je skoraj vse, kar sodi v temelje sodobne doktrine socialnega dela: veliko spoštovanje zmognosti uporabnika, da problem reši; predpostavka, da ima uporabnik neodkrite vire moči, kompetence, ki so uporabne pri oblikovanju rešitve. Tako usmerjajo socialnega delavca oziroma socialno delavko v intenzivno odkrivanje virov v posamezniku in v njegovem socialnem okolju in v večanje njegove socialne moči. Uporabnik je ekspert za svoje življenje.

Nekatere elemente modela navajamo, ker so prispevali k jeziku socialnega dela znanje za ravnanje: raziskovanje izjem ubesedi dobre rešitve v preteklosti; uporaba lestvice pogovor usmeri v raziskovanje najmanjšega možnega

koraka k uspešnim rešitvam; vprašanje o čudežu omogoči raziskovanje zelenih izidov, ubesedenje rešitev.

V jezik socialnega dela, ki soustvarja procese pomoči, smo vključili zahtevo, da se vsak pogovor konča s komplimenti in naloga-mi. Pri tem kompliment pomeni povzetek iz perspektive moči (Saleebey 1997), ubeseditvev posebnega, enkratnega prispevka vsakega sougovornika v procesu soustvarjanja rešitev.

3. Jezik socialnega dela je jezik spoštljivih in odgovornih zaveznikov v procesih pomoči

Ker je jezik socialnega dela pozitiven, spoštljiv, varuje enkratnost in dostojanstvo človeka. Ne ocenjuje, ne stigmatizira, ne obsoja, ne poučuje, ne razvrednoti. V jeziku, ki omogoči in varuje soustvarjanje, je uporabnik ekspert iz izkušenj, udeležen v problemu in rešitvi, sougovornik, sopotnik, sodelavec.

V jeziku socialnega dela skrbno izbiramo besede, da ne bi ranili, ponižali. Ne govorimo o »problematičnih« družinah, govorimo o družinah s problemi. Madsen (1999) govori o družinah, ki doživljajo veliko stresnih situacij. Ne označimo sogovornika, da »ni motiviran«, saj tega ne moremo vedeti: v jeziku socialnega dela povejmo, da nam ni bilo mogoče vzpostaviti učinkovitega in smiselnega delovnega odnosa. In poiščimo pomoč pri drugih strokovnjakih, da bi pomagali nam oziroma uporabniku. Ne uporabljamo slabšalnih oznak, ker niso strokovne in so zato nedopustne.

V jeziku socialnega dela se pridružimo uporabniku, da bi uporabili njegov jezik in soustvarili skupnega v vsakokratnem izvirnem delovnem projektu pomoči. Pridružimo se uporabniku tudi tako, da uporabljamo skupen jezik naše znanosti in stroke, da ga bo uporabljal skupaj z nami, kompetenten v procesih soustvarjanja.

Jezik socialnega dela omogoči, da se soustvari večglasna skupnost, da se slišijo vsi glasovi, da vsi glasovi dobijo kompetentnost in moč in se soustvarijo rešitve, ki jih nihče ni mogel niti slutiti. Madsen zapiše (1999: 5):

Ko člani družin in strokovnjaki za pomoč družinam skupaj razmišljajo o tem, kako bi strokovno delo spremenili tako, da bi bilo resnično v pomoč vsem družinam, se zgodi zanimiva sinergija. Modrost, ki smo jo ustvarili skupaj, preseže zamisli posameznih staršev ali strokovnjakov. V vmesnem prostoru med nami so se pojavile nove zamisli in nove možnosti. Zelo me je ganila kolektivna modrost, ki se razvije, ko se spoštujejo različna znanja. [...] Moji največji učitelji (morda z izjemo mojih otrok) o pomembnih elementih pomoči pri mojem delu so bili moji klienti.

Soustvarjanje pomoči v socialnem delu ni mogoče, če ne zagotovimo spoštljivega sodelovanja z uporabniki, ki so eksperti iz izkušenj.

4. Jezik socialnega dela upošteva perspektivo moči

Jezik socialnega dela omogoči, da nihče ne ostane brez besed, ko raziskuje lastno kompetentnost, vire moči, pogum, darove in lastni delež v soustvarjalnem procesu. Mislim, da socialnega dela ni, če ga ne delamo iz perspektive moči.

Koncept Saleebeyja (1997) prispeva drugi pomemben paradigmatični premik v sodobno socialno delo. Upoštevanje perspektive moči nas usmeri, da v prispevku uporabnice, strokovnjakinje iz izkušenj, spoštljivo iščemo njeno moč, njene vire. Dennis Saleebey (1997: 3) je zapisal:

Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delaš kot socialni delavec, utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč.

Upoštevat perspektivo moči je najprej zelo osebna odločitev socialne delavke, socialnega delavca. Na podlagi perspektive moči sprašujemo po zaželenih razpletih, dobrih izidih, sanjah in upanju; sprašujemo po virih, po opori v družini, pri prijateljih, na delu, po dobrih

izkušnjah iz preteklosti itd. Saleebey (*op. cit.*: 4) nadaljuje:

Formula je preprosta: mobiliziraj moč klientov (darove, znanja, sposobnosti, vire) s ciljem, da podpreš njihova prizadevanja, da dosežejo svoje cilje in vizije, in klienti bodo imeli boljšo kakovost življenja, tako, ki bo v skladu z njihovimi koncepti kakovosti. Čeprav je recept preprost, je potrebno trdo delo.

Saleebeyjeva knjiga je nedvomno zagovor trdega dela, potem ko se odločimo, da ne bomo več iskali problemov, motenosti, nemoči, temveč rešitve, vire v človeku in njegovi skupnosti. Raziščimo najprej, kaj človek zna, kje so njegove močne strani, kako jih on razume. V delovnem odnosu se perspektiva moči in etika udeležnosti »zgodita«. Koncept pomoči, ki temelji na etiki udeležnosti in perspektivi moči, pomaga ubesediti sedanjost na novo, in sicer tako, da ubesedimo nove vire moči in smisla, obnovijo se stari. Gre za filigranski proces soustvarjanja moči in smisla.

Saleebeyjeva knjiga z naslovom *Perspektiva moči v praksi socialnega dela* je od leta 1992, ko je izšla prvič, do leta 2009, ko je izšla njena peta izdaja, najpomembnejši učbenik sodobnega socialnega dela v angleškem jeziku. V peti izdaji avtor zapiše (2009: 281):

Usmerjenost na klientovo moč ni preprosto zgolj protiutež prevladujočemu modelu usmerjenosti na primanjkljaj. Je imperativ, ki nas povezuje z vrednotami, ki usmerjajo naše delo v demokratični, pluralistični in raznovrstni družbi. To so vrednote, ki vključujejo socialno pravičnost, enakost, spoštovanje dostojanstva posameznika, vključenost in raznovrstnost, iskanje pogojev za maksimalno avtonomijo v maksimumu skupnosti.

Citat je pomemben, ker avtor ne dovoli zoževanja perspektive moči na individualne odnose z uporabnikom. To je samo izhodiščni pogoj za učinkovite procese pomoči. Jezik socialnega dela mora odsliskavati tudi nujne spremembe v družbi. In jezik perspektive moči te spremembe ubesedi in je zato še toliko pomembnejši.

V zadnji izdaji knjige Saleebey doda poglavje o ekonomskih človekovih pravicah in zapiše, kako ravnati v socialnem delu, da bi jih zagotovili, ker pripadajo vsem. Po zakonih ZDA in po naših zakonih. In tudi v tem primeru ima za nas sporočilo: sporočilo socialnega dela je, da so ekonomske človekove pravice univerzalne in nedeljive; zahteva, da pretresemo napačne predpostavke o revnih in revščini v našem delu in naših ustanovah; da slišimo zgodbe ljudi, ki jih mediji ne vidijo; da povežemo v skupno akcijo revne in izključene, da bi prebili izolacijo in omogočili spremembe. Individualni problemi so socialni in politični, osebno v socialnem deluje tudi politično. In sklone, da je zmaga nad revščino možna in odločilna za naše preživetje.

A soustvarjanje boja proti revščini se začne v delovnem odnosu.

5. Namesto sklepa peti argument: pomen jezika socialnega dela v sodelovanju z drugimi strokami

Jezik socialnega dela je pomemben pri sodelovanju z drugimi strokami, saj omogoči, da jasno opredelimo in poimenujemo posebnosti in delež socialnega dela v skupnih projektih. Prav v dialogu z drugimi strokami potrebujemo jezik socialnega dela za opis posebnosti ravnanja socialnega dela, ker delamo v skladu z novo paradigmo razumevanja procesov pomoči in definicije pomoči, a potrebujemo sodelovanje, ki temelji na konceptu soustvarjanja.

Nobene potrebe ni več, da bi bili socialni delavci brez besed, ko govorijo o svoji stroki, saj sta znanost in stroka razvila koncepte, v katerih se jasno definirajo identiteta socialnega dela in posebnosti socialno delovne teorije o praksi. A v projektih podpore in pomoči socialnega dela potrebujemo sodelavce, ki se nam pridružijo v soustvarjanju zelenih izidov. Za učinkovito socialno delo potrebujemo tudi v drugih poklicih pomoči sogovornike, ki sprejmejo naše vabilo, da se uporabnikom pridružimo kot ekspertom iz izkušenj v delovnem odnosu, ki zagotavlja soustvarjalno udeležnost vseh v procesih pomoči, ki temeljijo na perspektivi moči.

Vabilo k uporabi jezika sodobnega socialnega dela je vabilo k spremembi paradigme, k temu, da se odpravimo moči, ki nam jo daje odločanje brez uporabnikov, moči torej, ki nam ne pripada, in jo nadomestimo z raziskovalnim pogovorom, ki omogoči soustvarjanje zelenih izidov.

Pomembno je, da jezik socialnega dela razvijamo in krepimo, da ga uporabljamo vsakokrat, ko govorimo o socialnem delu, da bi lahko v skupnih projektih z drugimi strokami soustvarili učinkovite projekte pomoči.

VIRI

- ANDERSEN, T. (1994), Reflection on reflecting with families. V: *Therapy as a Social Construction*. London: Sage.
- ANDERSON, H., GEHART, D. (ur.) (2007). *Collaborative Therapy*. New York, London : Routledge.
- BASS, L. L., DOSSER, D. A., POWELL, Y. A. (2001), Words can be powerful: Changing the words of helping to enhance systems of care. *Journal of Family Social Work*, 5, 3: 32–48.
- BOUWKAMP, R. VRIES, S. de (1995), *Psihosocialna družinska terapija*. Logatec: Firis.
- ČAČINOVIČ VOGRINČIČ, G. (2002), Koncept delovnega odnosa v socialnem delu. *Socialno delo*, 41, 2: 91–97.
- (2006), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- (2008), *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- ČAČINOVIČ VOGRINČIČ, G., KOBAL, L., MEŠL, N., MOŽINA, M. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- DRAGOŠ, S., MESEC, B. (2003), Specifičnost vede – specifičnost teorije, *Socialno delo*, 42, 6: 361–371.
- HEALY, K. (2005), *Social Work Theories in Context*. New Yoirk: Palgrave.
- HOFFMAN, L. (1994), A Reflexive Stance for Family Therapy. V: McNamee, S., Gergen, K. J. (ur.), *Therapy as Social Construction*. London: Sage.
- LUSSI, P. (1991), *Systemische Sozialarbeit*. Bern: Haupt.
- (1989) *Sistemska nauka o socialnem delu*; *Socialno delo*, 29, 1–3: 81–95.
- MADSEN, W. C. (1999), *Collaborative Therapy with Multi-Stressed Families*. London: The Guilford Press.
- MESEC, B. (2003): Mikro, mezo, makro: Ekspanzija, integracija in specifičnost socialnega dela. *Socialno delo*, 42, 4–5: 259–271.
- ROSENFELD, i. (1993), Abstracts, EASSW Conference, Torino.
- SALEEBEY, D. (1997), *The Strength Perspective in Social Work Practice*. New York: Longman.
- (2009), *The Strength Perspective in Social Work Practice*. Boston, New York: Pearson.
- SHAZER, S. DE (1991), *Putting Differences to Work*. New York: Norton.
- SHAZER, S. DE, BERG, i., K. (1997), What works? Remarks on the research aspects of solution focused brief therapy, *Journal of Family Therapy*, 19: 121–124.
- Teoretični koncepti socialnega dela in izobraževanje* (1990). Izbrani referati 6. bienalnega seminarja mednarodnega združenja šola za socialno delo. *Socialno delo*, 29, 1–3.